

10. ODNOS DRUŠTVA PREMA STARIJIM LJUDIMA - PREDRASUDE I ČINJENICE

- ◆Promjene u budućoj populaciji ◆Stereotipi i predrasude ◆Predrasude i činjenice
- ◆Pravo na kvalitetan život u starosti

OČEKIVANE PROMJENE U POPULACIJI BUDUĆIH STARIJIH OSOBA

Naš se život odvija različito od života naših roditelja, prijatelja, braće, ili naše djece. Izvjesno je da će starijih ljudi biti još više, osobito onih najstarijih, kojima su i najpotrebnije usluge skrbi. Mlađih ljudi u budućnosti bit će sve manje. Takva situacija može izazvati sukobe između generacija. Nerazumijevanje među generacijama pogoduje razvoju stereotipa i predrasuda, a oni pogoduju diskriminaciji pojedinih skupina ljudi.

STEREOTIPI I PREDRASUDE

Stereotipi su pojednostavljena uopćavanja o nekoj skupini ljudi - nacionalnoj, rasnoj, vjerskoj, socijalnoj ili *dobnoj*. Kad se stereotip sastoji od većine negativnih značajki, nazivamo ga *predrasudom* (Krizmanić i Kolesarić, 2003).

Dobne predrasude su često utemeljene na nedovoljnom znanju o starenju i iskustvu u odnosima sa starijim osobama. Promjene u procesu starenja obično se smatraju negativnima i neizbježnima. Mnogi stariji ljudi i sami vjeruju u njih, što im nepotrebno otežava prilagodbu na starenje. Posljedica predrasuda je otežano ostvarivanje temeljnih prava, odnosno diskriminacija.

Neke tipične predrasude o starijim osobama, sve netočne, jesu sljedeće:

- Svi stari ljudi su isti.
- Starost počinje sa 60 godina.
- Stari ljudi nisu produktivni i teret su društvu.
- Stari ljudi se ne zaljubljuju i ne zanima ih seks.
- Stari ljudi su senilni.
- Stari ljudi teško uče i ne trebaju učiti.
- Stari ljudi su uglavnom bolesni i nemoćni.
- Stari ljudi su bespomoćni i ne mogu odlučivati o svom životu.
- Ne treba trošiti skupu zdravstvenu skrb na stare ljude.

PREDRASUDE I ČINJENICE

Svi stari ljudi su isti

Ljudi nikad nisu više različiti nego u starosti. Ljudi su u starosti produkt svog ukupnog životnog iskustva i uvjeta života koji mogu biti vrlo različiti. Ne možemo sve starije osobe promatrati i tretirati na isti način.

Starost počinje sa 60 godina

To je dob kad društvene ustanove proglašavaju ljude starima i time određuju njihova prava. Životna iskustva i očekivanja ljudi su jako različita i puno stvari određuje starenje pojedinca. Ljudi ne određuju svoju starost prema dobi nego prema tome što i koliko mogu učiniti.

Stari ljudi nisu produktivni i teret su društvu

Većina starijih ljudi na svijetu rade cijeli život, sve dok mogu, na plaćenim i neplaćenim poslovima, osobito u obitelji, poljoprivredi, obrtima i dr. te tako ekonomski doprinose društvu. Sustavima fleksibilne mirovinske i dobre zdravstvene skrbi omogućuje se ljudima da ostanu zdravi i aktivni do duboke starosti, te korisni obitelji i društvu.

Stari ljudi se ne zaljubljuju i ne zanimaju ih spolni užici.

Iako se naši osjećaji mijenjaju tijekom života, oni ne nestaju samo zato što smo stari. Ljudi mogu uživati u romantičnoj ljubavi i u spolnosti dok god su živi. Blokade su najčešće psihološke prirode, jer fizioloških prepreka nema.

Stari ljudi su senilni.

Senilna demencija je bolest koja pogađa mali postotak starijih osoba. Proces pamćenja se usporavaju s godinama, kao i većina drugih funkcija. Sve kognitivne sposobnosti, uz stalno poticanje, mogu ostati dobro očuvane.

Stari ljudi teško uče i ne trebaju učiti.

Stari ljudi uče uspješno, samo im je potrebno nešto više ponavljanja. Za učenje u starosti najbitnija je motivacija. Učenje pomaže održavanju svih kognitivnih sposobnosti: pamćenja, inteligencije, kreativnosti.

Stari ljudi su uglavnom bolesni i nemoćni.

Pojava bolesti je vjerojatnija u starosti, ali nemoć i bolest je moguće izbjeći. Većina starijih osoba ostaje u dobrom tjelesnom stanju do duboke starosti i dobre funkcionalne sposobnosti. Često se neka funkcionalna ograničenja mogu otkloniti pravilnim načinom života i prilagodbom okoline.

Stari ljudi su bespomoćni i ne mogu odlučivati o svom životu

Rijetki su slučajevi kad osoba to ne može, najčešće u situaciji teže bolesti. Stari ljudi obično najbolje znaju što im treba. Cjeloživotno iskustvo im pomaže u planiranju aktivnosti u životu i donošenju odluka.

Ne treba trošiti skupu zdravstvenu skrb na stare ljude.

Svi ljudi imaju pravo na najbolju zdravstvenu skrb. Što bolju skrb osoba dobije, to će duže živjeti kvalitetno i biti korisna zajednici. Dobrom skrbi sprječavaju se teže bolesti koje zahtijevaju još veće troškove.

PRAVO NA KVALITETAN ŽIVOT U STAROSTI

Starije osobe su neovisni i integrirani članovi društva. Starije osobe su odrasle osobe i tako se svi trebaju odnositi prema njima. Dakle, imaju ista temeljna prava kao i svi ljudi, samo što im se ona, zbog dobnih predrasuda, često uskraćuju (Lawton, 2001).

Stari ljudi imaju pravo:

- Na iste životne uvjete kao i ostali članovi društva;
- Samostalno odlučivati o vlastitom životu;
- Na budućnost;
- Na zabavu i prijatelje;
- Na romantiku i ljubav;
- Na pomoć stručnjaka u svim područjima;
- Na zanimanje i pomoć ostalih članova društva.